

ZÜLEYHA

Saadet İlhan

■ Ellerimi başımın altına yastık yapıp kiraz ağacının altına sırt üstü uzandım. Kirazlar olgunlaşmaya yüz tutmuş, kızardı kızaracak. Güneş tam tepemde olsa da dallar beni iyi koruyor. Sadece tepelerdeki bir yaprağın hareketi ışık hüzmelerinin gözüme dolmasına sebep oluyor. O yaprağı buldum. Kıpırdadığı an gözümü kapatıyorum. O zaman güneş ışınlarının kapalı gözlerimden beynime hücum ettiğini hissediyorum. Hangisi olduğuna karar veremediğim renklerin göz kapaklarımın altında oradan oraya kayıp gidişini seyrediyorum. Çiçek dürbününden daha güzel renkler. Hiçbir rengi takip edemiyorum, etmeye de çalışmıyorum. Masaldaki ağustos böceğinin kaygısızlığı içindeyim.

- Çatlak ana evde miii?

Sessizliğin ortasına bomba gibi düşüyor bu tiz ses. Korkuyla sırıyorum. Aniden açtığım gözüm güneşle doluyor. Renkler kayboluyor. Bahçe duvarının arkasından bakan kadın sırtıyor. Cevap beklemeden soruyor:

- Korktun mu?

- Telli Emine teyzeye gitti, diye cevap verirken içimden de “Esas sensin çatlak. Öyle mi bağırılır!” diyorum.

Kadının keyfimi kaçırmaması mı yoksa iki gün önce kavga ettiğim çocuğun “Bunun ebesi de çatlak zaten. Bundan ne bekliyorsunuz?” deyişini hatırlamam mı daha çok canımı sıkıyor, karar veremiyorum.

Babaanneme köyde “Çatlak” derler. Çatlak ebe, Çatlak ana... Adı sadece bana anlattığı hikâyelerde kalmıştı. Züleyha. Hikâyelerinin en güzel kahramanı hep Züleyha olurdu. En içli onu mu anlatırdı bilmiyorum ama ben en çok “Züleyha”lı hikâyeleri severdim.

Kavga ettiğim çocuk, beni büyüten babaannemin lakabını bana hakaret konusu yapmasaydı onun “Çatlak” lakabını neden hak ettiğini hiç düşünmeyecektim. Telli Emine, Celepçi Mustafa neyse onunki de

öyleydi işte. Şimdiyse babaannemin masumiyetini ispat çabası gibi bir uğraş içindeydim. Hâlbuki o, köyde hatırı sayılır bir insandı. Kadınların akıl danıştığı, erkeklerin saygıda kusur etmediği.

Anlatırlardı: Yine bir kiraz mevsimiymiş. Ben daha doğmamışım. Başka köylerden ırgatlar tutulmuş kiraz toplamaya. Bunlardan on yedi, on sekiz yaşında olanı keçi gibi tırmanmış ağacın tepesine. “Aman! Kiraz gevrek olur.” demişler ya acemilik işte bastığı dal çat diye kırılmış. Kırılmakla kalmamış ok gibi atmış oğlanı yere. Sadece düşse iyi. Çocuk düşerken başka bir dal kafa derisini ensesine kadar yüzmüş. Çocuk yerde öylece kalakalmış. İnsanlar etrafında ancak bağırıp çığırabilmişler. İçleri kaldırıp bakamamışlar bile. Babaannem saçla birlikte deriyi kafaya yapıştırmış, yemeniyle çenesinden beri bağlamış. “Doktora yetiştirin!” demiş. Çocuğun tedavisi yapılmış. Doktor “Bunu kim akıl ettiyse aferin! Böyle yapmasaydınız ya yolda ölürdü ya da yaşasa bile kel kalırdı.” demiş. “Çatlak ana sağ olsun.” demiş köylüler. Doktor, lakabından köyün meczubu sanmıştır herhâlde.

Bunları düşündükçe babaanneme “Çatlak” denmesi içimi iyice acıtmaya başlamıştı. Beynimin içi sorularla, savunmalarla doluydu. Lakaba sebep arıyor sonra da bu sebebi haksız çıkarmaya çalışıyordum. Mantıklı gerekçeler bulmaya çalıştım. Sesini düşündüm. Hemen vazgeçtim. Kadife gibi, Züleyha’yı anlatırken daha da kadifeleşen sesine çatlak denemezdi. Geçmişinde yaptığı bir hata, bir delilik mi babaanneme bu lakabı yapıştırmıştı. Köyün bilge ninesi ne yapmış olursa olsun bu sesleniş hak etmiyordu. Yoksa atalarından mı miras kalmıştı? Babasından, dedesinden?

Yine Züleyha’nın hikâyelerinden birini anlatmaya niyetlendiği bir gece bütün cesaretimi toplayıp “Babaanne, sana niye ‘çatlak’ diyorlar?” diye sordum. Sorar sormaz koca bir pişmanlık kapladı içimi. Sadece birkaç saniye geri almak istedim zamanı. Yıllarca gözü gibi baktığı torununa mahcup oluşunu görmek istemiyordum. Yastığa gömülü başımı öbür tarafa çevirdim. Kapıyı çekip gider miydi? Ağlar mıydı? Yoksa bunu sormama sitem mi ederdi? Öylece bekledim. Kendimi sıktığımı fark etmeden bekledim. Başımın altındaki yumuşacık yastık taş olup kalmıştı.

Hikâyelerini anlatır gibi yumuşak bir sesle konuşmaya başladı:

- Çocukken evimizin arka tarafında bir dere akardı. Her işimizi orada görürdük. Annem bulaşıkları bana yükler, çamaşırları ablama verirdi. O iyi çitilmiş. Havalara iyice ısındı mı yatak, yorgan her şeyin yününü çuvallara koyar sonra o çuvalları dereye ayağımızla ezerdik.

O kadar tatlı anlatıyordu ki yüzümü dönüp merakla dinlemeye devam ettim:

- Bir gün derenin suyunun azaldığını fark ettik. Yağışlar iyiydi. Ne diye su azalmıştı anlamadık. Öyle dendi, böyle dendi, herkes bir şey söyledi. Bir gün muhtar “Bu dere çatlamış.” dedi. Adı oldu “Çatlakdere”. Ben buraya gelin geldiğimde köyde başka Züleyhalar da vardı. Bu yüzden bana “Çatlakdere’nin Züleyha” dediler. Sonra kısala kısala “Çatlak” kaldı adım.

Anlattıklarına sevineyim mi üzüleyim mi bilemedim. Bu lakabın sebebi, geçmişindeki kötü bir olay değildi. Mutluydum, onu mahcup etmemiştim ama çok sevdiği isminin basit bir sebeple unutulup gitmesi içimi burkmuştu. Züleyha sadece hikâyelerinde kalmıştı.

Ben cevabımı bulmuştum. Vücudumun gevşediğini, rahatladığımı hissettim. Babaannem anlatacakları bittikten sonra düşünceli oturdu biraz. Ben uykuya dalarken kadife sesi kulağımı yeni sorularla doldurdu. Kendi kendine konuşuyordu:

- Muhtar niye çatlak dediyse dereye? Su toprağa mı sızıyordu? Başka bir kola mı ayrılmıştı? O zaman sormak hiç aklımıza gelmedi.